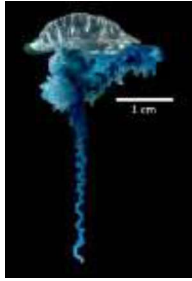

ชนิดของแมงกะพรุน

แมงกะพรุนจัดอยู่ในประเภทสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง Phylum Cnidaria หรือ Coelenterata แบ่งได้เป็น 4 class คือ^(1, 2)

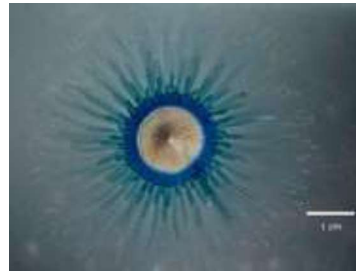
1. Scyphozoa หรือ แมงกะพรุนแท้ ได้แก่ แมงกะพรุนในสกุล *Chrysaora* และ *Pelagia* เช่น แมงกะพรุนไฟ และแมงกะพรุนชนิดที่นิยมนำมารับประทาน ผู้เขียนพบผู้บาดเจ็บจาก แมงกะพรุนไฟที่มีอาการมากจนต้องรับการรักษาที่ห้องฉุกเฉินได้บ่อยพอสมควรในไทย
2. Cubozoa แมงกะพรุนกล่อง ลักษณะเด่น คือ รูปร่างเป็นกล่องสี่เหลี่ยมใส มีหนวด 4 มุม แบ่งเป็น 2 order คือ Order Carybdeidae ลักษณะเด่น คือ หนวดแต่ละเส้นไม่มีการแตกแขนง จึงเป็นกลุ่มที่มีหนวดเพียงเส้นเดียวออกมาจากแต่ละมุม เช่น *Carukia barnesi* และ *Morbakka fenneri* และ Order Chiropodidae ลักษณะเด่น คือ หนวดมีการแตกแขนง นั่นคือ เป็นกลุ่มที่มีหนวดหลายเส้นออกมาจากแต่ละมุม อาจมีถุงกระเพาะอาหาร⁽³⁻⁵⁾ เช่น *Chironex fleckeri* (ที่นิยมเรียกว่า box jellyfish) เป็นชนิดที่มีพิษร้ายแรงที่สุด และ *Chiropsalmus species* (รูปที่ 1-1)
3. Hydrozoa แมงกะพรุนหัวขวด มี subclass Siphonophora ซึ่งเป็น siphonophore อยู่ในวงศ์ Physaliidae แมงกะพรุนกลุ่มนี้มีลักษณะเด่นคือมีลักษณะคล้ายลูกโป่งลอยอยู่บนผิวน้ำ และมีหนวดห้อยลงในน้ำ มีหลายสกุลเช่น *Physalia physalis* (นิยมเรียกว่า Portuguese man-of-war) โดยทั่วไปตัวขนาดเท่ากำปั้น และมีหนวดสายยาวพอ ๆ กันหลายเส้นเป็นพวง และ *Physalia utriculus* โดยทั่วไปตัวขนาดเท่านิ้วโป้ง (นิยมเรียกว่า bluebottle) หนวดสั้น ๆ หลายเส้นรวมอยู่ด้วยคล้ายพู่และมีหนวดเส้นสองเส้นเห็นชัดยื่นยาวลงมา ของไทยและประเทศอื่นๆในแถบนี้พบ *Physalia utriculus* บ่อย (รูปที่ 1-1) แต่ในการสื่อสารในสื่อต่าง ๆ และนักวิชาการมักเรียกว่า Portuguese man-of-war ทั้งนี้ *Physalia spp.* เป็นตัวที่ทำให้เสียชีวิตได้เช่นกันแต่พบรายงานน้อยมาก และที่เคยมีรายงานพบเฉพาะที่เกิดจาก *Physalia physalis* ตามประสบการณ์ในประเทศไทยพบแมงกะพรุนหัวขวดชนิดมีหนวดเส้นเดียว *Physalia utriculus* และผู้บาดเจ็บมีอาการไม่รุนแรงเท่ากลุ่ม Cubozoa
4. Anthozoa เช่น ดอกไม้ทะเล (sea anemones) และ ปะการัง (corals) ดอกไม้ทะเลหลายชนิดมีพิษเช่นกัน

Physalia utriculus

Physalia physalis

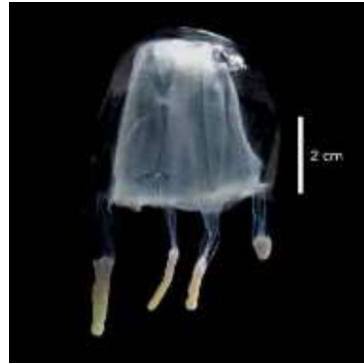
Porpita porpita

Morbakka spp. A

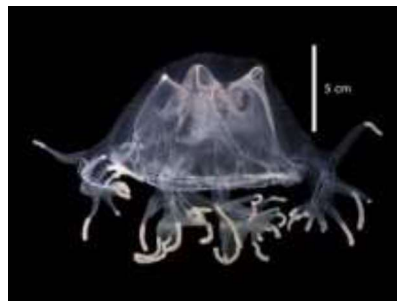
Morbakka spp. B

Morbakka spp. C

Chironex spp. A

Chironex spp. B

Chironex spp. C

รูปที่ 1-1 ตัวอย่างแมงกะพรุนกล่องและแมงกะพรุนกลุ่ม Hydrozoa ที่พบในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2552 - 2559 (ที่มา: สถานภาพทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2552 - 2559 และ *Physalia physalis* จาก <https://www.diversalertnetwork.org/health/hazardous-marine-life/portuguese-man-of-war>)